

PATVIRTINTA
Šiaulių rajono savivaldybės tarybos
2024 m. kovo 12 d. sprendimu Nr. T-93

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2022 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

Kuršėnai, 2023

TURINYS

ĮVADAS	3
1. ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS DEMOGRAFINĖ SITUACIJA	4
2. 2022 METŲ ŠIAULIŲ RAJONO SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS	6
3. ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ	11
1 prioritetinė problema. <i>Sergamumas tuberkulioze</i>	11
2 prioritetinė problema. <i>Traumos dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje</i>	12
3 prioritetinė problema. <i>Traumos dėl transporto įvykių</i>	14
APIBENDRINIMAS	16
REKOMENDACIJOS	17

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Šiaulių rajono savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetas kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis), pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis yra prasčiausia, palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis. Sudarytas Šiaulių rajono savivaldybės probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių išsami analizė ir vertinimas, pateiktos rekomendacijos.

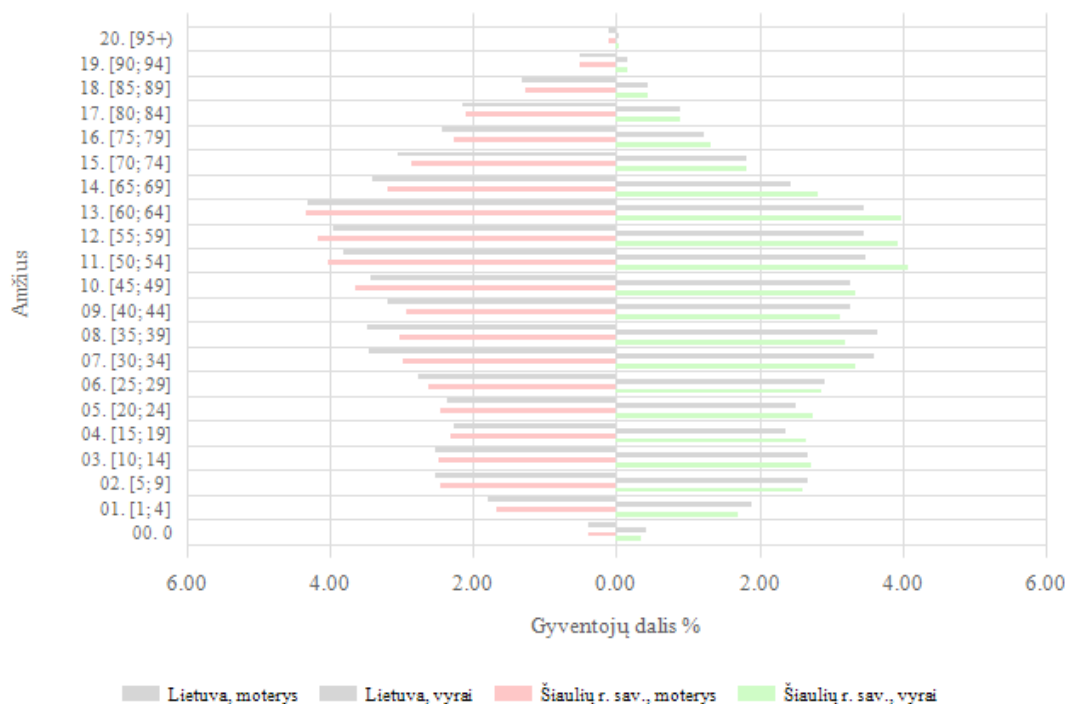
Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2022 metų ataskaitoje pateikti statistiniai duomenys buvo renkami pagal 2023 metų duomenų šaltinių teikiamą informaciją: gyventojų mirtingumas, gimstamumas, sergamumas neinfekcinėmis ir infekcinėmis ligomis, traumų skaičius ir pan.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt;
- Sveikatos statistikos duomenų portalu stat.hi.lt;
- Statistinių duomenų apie mirties priežastis paieškos priemone;
- UAB „Kuršėnų vandenys“ ir UAB „Šiaulių vandenys“ informacija.

1. ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

2022 m. Šiaulių rajono vidutinis metinis nuolatinių gyventojų skaičius siekė 40775, t. y. 142 gyventojais mažiau nei 2021 m. (40917 gyventojai), tai sudarė 1,45 proc. Lietuvos populiacijos. Šiaulių rajone 1 000 vyrų teko 1 083 moterys, t. y. moterų gyveno 1,08 karto daugiau nei vyrų. Migracijos neto 2022 m. buvo teigiama, į Šiaulių rajoną atvyko 218 gyventojų daugiau nei išvyko. 2022 m. Šiaulių rajone gimė 294 kūdikiai, t. y. 11 kūdikių mažiau nei 2021 m. (305 kūdikiai). 2022 m. Šiaulių rajone mirė 644 asmenys, t. y. 30 mirčių mažiau nei 2021 m. (674 mirtys). Daugiausiai konstatuota mirčių dėl kraujotakos sistemos ligų (48,8 proc.), piktybinių navikų (18,9 proc.), virškinimo sistemos ligų (5,6 proc.) ir išorinių mirties priežasčių (5,6 proc.). Bendrasis gimstamumo rodiklis panašus į Lietuvos vidurkį (7,8 gimusiųjų 1000 gyv.) – išlieka žemas ir 2022 m., Šiaulių rajone 1000 gyventojų teko 7,2 gimusiųjų. Esant mažam gimstamumui stebima gyventojų senėjimo tendencija. 2022 m. pradžioje šimtui vaikų (0–14 metų amžiaus) teko 136 pagyvenę (65 metų ir vyresnio amžiaus) asmenys (Lietuvoje – 134). Darbingo amžiaus (16–65 m.) gyventojų skaičius metų pradžioje sudarė 63,2 proc. visų rajono gyventojų (25768) (1 pav.). Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (VTGT) yra svarbus rodiklis vertinant ne tik šalies, bet ir savivaldybės gyventojų sveikatą. Pastaraisiais metais vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė trumpėjo tiek Lietuvoje, tiek Šiaulių rajone. 2018–2022 m. Šiaulių rajone vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė sutrumpėjo 1,8 metais – nuo 77,3 metų iki 75,5 metų. Lietuvoje vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė 2022 m. buvo 75,8 metų, Šiaulių rajone – 75,5 metai.

1 pav. Šiaulių rajono savivaldybės ir Lietuvos Respublikos gyventojų pasiskirstymas pagal lytį ir amžiaus grupes 2022 m. pradžioje (proc.), šaltinis – Higienos instituto Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Socioekonominė situacija savivaldybėje. Ilgalaikio nedarbo lygis Lietuvoje sumažėjo (2021 m. – 5,0 proc., 2022 m. – 2,2 proc.), Šiaulių rajone šis rodiklis sumažėjo nuo 6,1 proc. (2021 m. – 1568 ilgalaikiai bedarbiai) iki 3,0 proc. (2022 m. – 761 ilgalaikiai bedarbiai). Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius padidėjo nuo 313,2 atvejų (2021 m.), tenkančių 1000-čiui gyventojų iki 341,1 (2022 m.) (Lietuvoje – 359,4). Šiaulių rajone 2022 m. viena tabako gaminių licencija teko 221,5

gyventojams, alkoholio – 221,5 gyventojams, Lietuvoje atitinkamai – 201,0 ir 171,5. 2022 m. palyginti su 2021 m., tabako gaminių ir alkoholinių gėrimų prieinamumas rajone mažėjo.

Sveikata savivaldybėje. Privalomojo sveikatos draudimo fondo informacinės sistemos (PSDF IS) duomenimis, 2022 m. asmenų, sirgusių viena ar daugiau ligų ar traumų, skaičius padidėjo iki 84,5 proc. gyventojų (2021 m. – 80,0 proc.). Sergančių asmenų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, padidėjo palyginti su 2021 m. nuo 800,98 atvejų iki 845,6 atvejų. Dažniausiai buvo užregistruotos kraujotakos sistemos (329,42 atv. 1000 gyv.), kvėpavimo sistemos (356,25 atv. 1000 gyv.), virškinimo sistemos (312,66 atv., 1000 gyv.), jungiamojo audinio ir raumenų skeleto (266,72 atv. 1000 gyv.) ir endokrininės, mitybos ir medžiagų apykaitos (228,81 atv. 1000 gyv.) ligos. COVID-19 liga, kai virusas nustatytas, sirgo 7892 asmenys, kai virusas nenustatytas – 617 asmenų. Daugiausia suaugusiųjų asmenų COVID-19 sirgo 50–54 m. amžiaus grupėje. 2022 m. 93,2 proc. vaikų (0–17 m.) buvo užregistruota bent viena liga ar trauma (2021 m. – 90,5 proc.). Vaikai dažniausiai sirgo kvėpavimo sistemos ligomis (566,86 atv. 1000 gyv.), virškinimo sistemos ligomis (393,86 atv. 1000 gyv.) ir akies ir jos priedinių organų ligomis (239,82 atv. 1000 gyv.).

2. 2022 METŲ ŠIAULIŲ RAJONO SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizės ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Šiaulių rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Šios analizės tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokias sveikatos sritis savivaldybėje reikia stiprinti. Vadovaujantis šviesoforo principu, 60 Lietuvos savivaldybių pagal rodiklių reikšmes suskirstomos į 3 grupes:

- ❖ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją šalyje, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos žalia spalva;
- ❖ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi blogiausią situaciją šalyje, priskiriamos savivaldybių su blogiausiais rodikliais grupei ir žymimos raudona spalva;
- ❖ 36 savivaldybės, kuriose stebimas rodiklis atitinka Lietuvos rodiklį, žymimos geltona spalva.

Šiaulių rajono savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „2022 metų Šiaulių rajono sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“. *Pirmame lentelės stulpelyje* pateikiamas Rodiklių sąrašas, suskirstytas pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. *Antrame stulpelyje* pateikiama tendencija (didėjo ↑, mažėjo ↓, nėra pokyčio →), *trečiame stulpelyje* – Šiaulių rajono savivaldybės rodiklio reikšmė 2022 m., *ketvirtame stulpelyje* – savivaldybės absoliutus skaičius, *penktame stulpelyje* – savivaldybės santykis su Lietuva, *šeštame stulpelyje* – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, *septintame stulpelyje* – blogiausia reikšmė nagrinėjamose Lietuvos savivaldybėse, *aštuntame stulpelyje* – geriausia reikšmė nagrinėjamose Lietuvos savivaldybėse.

1 lentelė. Šiaulių rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis, 2022.

Rodiklis	Savivaldybės reikšmės				Lietuvos reikšmės		
	Tendencija	Rodiklis	Kiekis	Santykis	Rodiklis	Blogiausia	Geriausia
1	2	3	4	5	6	7	8
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai							
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	→	75,5	76	1,00	75,8	70,7	80,6
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	↓	72,7	200	0,98	74,2	85,8	56,0
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį							
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą							
Savižudybių skaičius (X60-X84) 100 000 gyventojų	↑	19,6	8	1,05	18,6	48,8	6,7
Standartizuotas mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	↑	19,9	8	1,11	18,0	47,0	6,4
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyv.	→	36,8	15	0,94	39,2	75,6	0,0
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyv.	→	37,1	140	0,62	60,3	205,0	37,1
Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	↑	3,0	761	1,36	2,2	7,0	0,4
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	↑	-3,2	-132	-0,18	18,1	-23,8	70,9
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu							
Mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	→	88,3	36	1,07	82,5	169,9	48,8
Standartizuotas mirtingumas nuo išorinių	→	86,6	36	1,09	79,7	149,1	30,5

piežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.								
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1000 gyv.	↑	341,1	1711	0,95	359,4	629,4	174,7	
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	→	32,0	1305	1,40	22,8	75,4	3,4	
Sergamumas tuberkuloze (A15-A19) 100 000 gyv. (tik nauji) (TB registro duomenys)	↑	36,8	15	1,67	22,1	65,4	5,7	
Sergamumas tuberkuloze (A15-A19) 100 000 gyv. (nauji+recidyvai) (TB registro duomenys)	→	36,8	15	1,44	25,6	74,7	5,7	
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką								
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą								
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.	↑	2,3	6	2,30	1,0	2,6	0,0	
Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.	↓	168,6	136	1,26	134,2	188,0	74,7	
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	↓	87,7	226	1,29	68,1	127,2	28,8	
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	↑	32,9	134	0,99	33,2	62,6	0,0	
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį								
Mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	7,4	3	1,80	4,1	22,4	0,0	
Standartizuotas mirtingumas nuo paskendimo (W65-W74) 100 000 gyv.	↓	7,4	3	1,85	4,0	26,3	0,0	
Mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	19,6	8	1,20	16,4	45,1	0,0	
Standartizuotas mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.	↓	21,6	8	1,36	15,9	38,3	0,0	
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių								
Mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	2,5	1	0,42	6,0	24,3	0,0	
Standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	2,5	1	0,42	5,9	25,0	0,0	
Pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	-	0,0	0	0,00	1,5	10,9	0,0	
Standartizuotas pėsčiųjų mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	-	0,0	0	0,00	1,4	9,8	0,0	
Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 10 000 gyv.	↓	7,4	30	1,51	4,9	12,5	1,4	
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą								
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	↑	247,5	248	0,28	876,7	35618,6	19,4	
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	↑	54,8	22336	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	↑	50,2	20455	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	Nėra duomenų	
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą								
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą								
Mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	-	0,0	0	1,6	4,0	30,7	0,0	
Standartizuotas mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	-	0,0	0	1,8	4,0	32,1	0,0	
Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	27,0	11	1,18	22,8	53,8	0,0	
Standartizuotas mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	↑	24,7	11	1,14	21,7	50,9	0,0	

Gyventojų skaičius, tenkantis vienai tabako licencijai	↑	221,5	184	1,10	201,0	69,7	378,0
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai alkoholio licencijai	→	221,5	184	1,29	171,5	37,0	350,5
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) 100 000 gyv.	↓	24,5	10	0,38	64,9	288,4	0,0
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius							
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	15,2	15	0,39	38,5	1,4	100
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius							
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais							
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1 000 gyv.	↓	12,8	518	0,71	18,0	34,8	11,8
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto skaičius 18+ m. 1 000 gyv.	↓	1,4	48	0,78	1,8	3,5	0,0
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą							
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	↓	2,6	67	1,73	1,8	1,1	6,0
Šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv.	↓	4,2	17	0,55	7,7	3,1	15,1
Apsilankymų pas gydytojus skaičius 1 gyv.	→	8,8	357619	0,95	9,3	6,5	12,1
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (nauji atvejai) (TB registro duomenys)	↑	4,9	2	1,20	4,1	22,5	0,0
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (visi) (TB registro duomenys)	↑	4,9	2	1,69	2,9	15,1	0,0
Sergamumas ŽIV ir LPL (B20-B24, Z21, A50-A54, A56) 10 000 gyventojų (ULAC duomenys)	↑	0,7	3	0,32	2,2	4,6	0,0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą							
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	↑	3,4	1	1,13	3,0	31,6	0,0
2 metų vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)	→	97,2	139	1,13	86,5	66,7	100,0
1 metų vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielitito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės) (proc.)	→	95,5	128	1,06	90	81,8	100,0
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	↓	12,3	420	1,10	11,2	2,0	39,8
Vaikų (7–17 m.), neturinčių eduoones pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	22,3	570	0,94	23,6	7,2	34,4
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 15-17 m. moterų	↓	3,5	2	1,52	2,3	24,1	0,0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę							
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	770,6	314	0,97	794,7	1632,5	450,3
Standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.	→	756,2	314	0,96	785,2	1153,4	606,5
Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	299,4	122	1,07	279,0	503,3	150,1
Standartizuotas mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	→	281,2	122	1,07	262,9	380,3	172,3

Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	➔	220,9	90	1,15	191,9	605,9	96,3
Standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) 100 000 gyv.	➔	216,2	90	1,15	188,5	493,8	92,3
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	⬆	58,7	239	0,81	72,6	106,2	27,5
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje	⬆	57,6	3678	1,00	57,6	21,5	77,1
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	➔	52,8	5028	0,97	54,7	32,2	71,1
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje	➔	54,6	7795	0,97	56,1	37,8	68,4
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi ŠKL programoje	➔	52,5	4941	1,06	49,6	30,6	66,3

Atsižvelgiant į Lietuvos sveikatos strategijoje iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis, matoma, kad:

Strateginiam tikslui įgyvendinti numatyti du rodikliai: *Šiaulių rajono vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė* ir *išvengiamas mirtingumas* atitiko Lietuvos vidurkį.

1.1. Uždavinio „**sumažinti skurdo lygį ir nedarbą**“ Šiaulių rajono rodikliai yra lygūs Lietuvos vidurkiui, išskyrus *mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose* rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį.

1.2. Uždavinio „**sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu**“ rodikliai Šiaulių rajono savivaldybėje yra artimi Lietuvos vidurkiui, išskyrus

mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį, o *sergamumo tuberkulioze (tik nauji atvejai)* rodiklis yra blogesnis už Lietuvos vidurkį.

2.1. Uždavinio „**kurti sveikas ir saugias darbo bei buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą**“ rodikliai atitinka Lietuvos vidurkį, išskyrus *asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe ir traumų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus* rodikliai yra prastesni už Lietuvos vidurkį.

2.2. Uždavinio „**kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį**“ visi rodikliai atitinka Lietuvos vidurkį.

2.3. Uždavinio „**mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių**“ rodikliai Šiaulių rajono savivaldybėje yra geresni už Lietuvos vidurkį, išskyrus *traumų dėl transporto įvykių rodiklį*, kuris yra prastesnis už Lietuvos vidurkį.

2.4. Uždavinio „**mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą**“ visi rodikliai artimi Lietuvos vidurkiui.

3.1. Uždavinio „**sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą**“ rodikliai Šiaulių rajono savivaldybėje yra artimi Lietuvos vidurkiui, išskyrus *mirtingumo ir standartizuoto mirtingumo nuo narkotikų sąlygotų priežasčių* rodikliai yra geresni už Lietuvos vidurkį.

3.2. Uždavinio „**skatinti sveikos mitybos įpročius**“ *kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus*, rodiklis yra prastesnis nei Lietuvos.

4.1. Uždavinio „**užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais**“ *išvengiamų hospitalizacijų* rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį. *Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto* rodiklis yra artimas Lietuvos vidurkiui.

4.2. Uždavinio „**plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą**“ rodikliai Šiaulių rajono savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, išskyrus *slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui*, rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį, o *šėimos gydytojų* rodiklis yra blogesnis už Lietuvos vidurkį.

4.3. Uždavinio „**gerinti motinos ir vaiko sveikatą**“ rodikliai yra artimi Lietuvos vidurkiui, išskyrus *2 metų vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo ir 1 metų vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B skiepavimo* rodikliai yra geresni už Lietuvos vidurkį.

4.4. Uždavinio „**stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę**“ rodikliai Šiaulių rajono savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio. *Mirtingumo ir standartizuoto mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų ir sergamumo II tipo cukriniu diabetu* rodikliai yra geresni už Lietuvos vidurkį.

Remiantis pateiktais rodikliais (1 lentelė) ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog:

- ❖ 11 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (**žalioji zona**):
  1. Rodiklis „Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 gyv.“
  2. Rodiklis „Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1000 gyv.“
  3. Rodiklis „Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas transporto įvykiuose (V00-V99) 100 000 gyv.“
  4. Rodiklis „Pėsčiųjų mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.“
  5. Rodiklis „Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.“
  6. Rodiklis „Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1 000 gyv.“
  7. Rodiklis „Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius“
  8. Rodiklis „2 metų vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys (proc.)“
  9. Rodiklis „1 metų vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės) (proc.)“
  10. Rodiklis „Mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99) 100 000 gyv.“
  11. Rodiklis „Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.“
- ❖ 6 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (**raudonoji zona**):
  1. Rodiklis „Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.“
  2. Rodiklis „Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.“
  3. Rodiklis „Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.“
  4. Rodiklis „Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 10 000 gyv.“
  5. Rodiklis „Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)“
  6. Rodiklis „Šėimos gydytojų sk. 10 000 gyv.,“
- ❖ Kiti 33 rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**).

3. ŠIAULIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Prioritetinių problemų pasirinkimo motyvai / metodika. Atsižvelgus į profilio rodiklius ir jų interpretavimo rezultatus (kokios sritys pateko į raudonąją zoną, kurie rodikliai buvo labiausiai nutolę

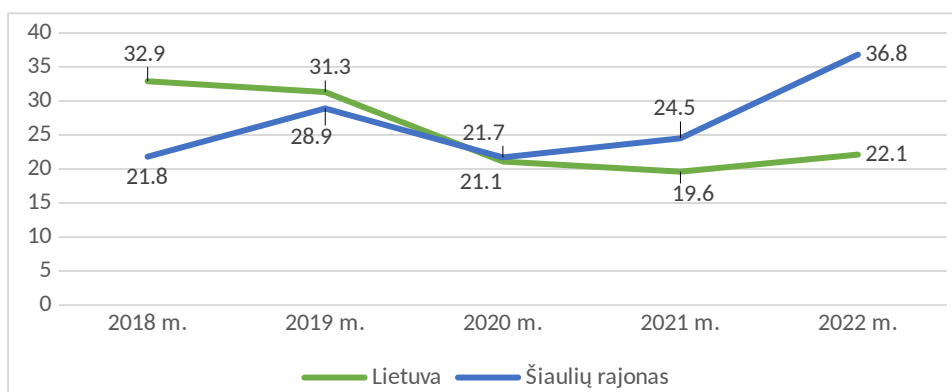
nuo Lietuvos rodiklio bei tendencijos kryptį) detaliai analizei, kaip Šiaulių rajono savivaldybės prioritetinės sveikatos sritys, pasirinkti šie rodikliai:

- Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.
- Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.
- Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 10 000 gyv.

1 prioritetinė problema. *Sergamumas tuberkulioze*

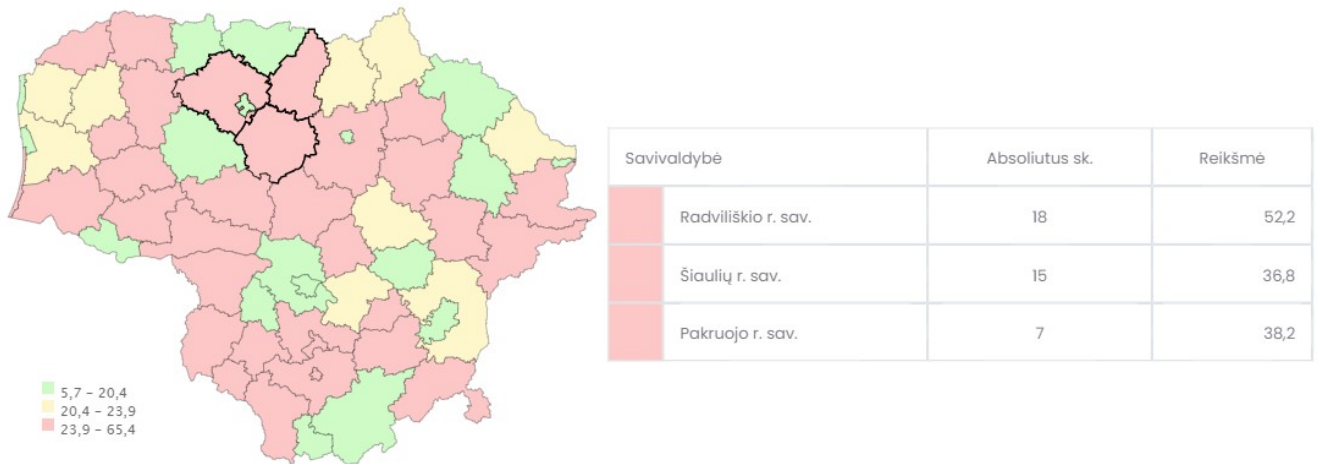
Tuberkuliozė – lėtinė užkrečiamoji liga, kurią sukelia tuberkuliozės mikobakterijos. Dažniausiai tuberkuliozės mikobakterijos pažeidžia plaučius, tačiau gali pažeisti bet kurį kitą organą (pavyzdžiui, inkstus, nugaros ir galvos smegenis, kaulus, sąnarius, akis). Tinkamai negydant, gali išsivystyti aktyvi tuberkuliozės forma, kuria susirgus mirtingumas siekia apie 50 proc. Didžiausią reikšmę saugantis nuo tuberkuliozės turi žmogaus imuninė būklė, taip pat svarbu periodiškai tikrintis sveikatą, laikytis asmens higienos rekomendacijų, vėdinti patalpas. Vaikus nuo susirgimų sunkiomis tuberkuliozės formomis galima apsaugoti skiepijant.

Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. – tai asmenų, kuriems per metus asmens sveikatos priežiūroje yra užregistruotas bent vienas tuberkuliozės atvejis arba pirmą kartą gyvenime užregistruota tuberkuliozė, skaičius, tenkantis 100 000 gyventojų.

2 pav. Sergamumo tuberkulioze (A15-A19) (tik nauji atvejai) tendencijos Šiaulių rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2018–2022 m. (100 000 gyv.), šaltinis – Higienos instituto Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Lietuvoje sergamumas tuberkulioze mažėjo iki 2021 m. 2022 m. Lietuvoje matomas sergamumo tuberkulioze padidėjimas. 2022 m. šalyje naujų susirgusių asmenų buvo 627 (22,1 atv. 100 000 gyv.), su recidyvais – 724 asmenys (25,6 atv. 100 000 gyv.). Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra vienas iš prasčiausių Lietuvoje (2 pav.) ir sparčiai prastėja nuo 2020 m. 2022 m. naujų susirgimų tuberkulioze atvejų skaičius buvo didžiausias per penkerius metus. 2022 m. Šiaulių rajono savivaldybėje užfiksuota 15 naujų tuberkuliozės atvejų (atitinkamai 2021 m. – 10 atv., 2020 m. – 9 atv., 2019 m. – 12 atv., 2018 m. – 9 atv.).

3 pav. Užregistruotų naujų tuberkuliozės (A15-A19) atvejų kartograma 2022 m. (100 000 gyv.), šaltinis – Higienos instituto Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Sergamumo tuberkulioze problema aktuali ir kituose Šiaulių apskrities rajonuose (Radviliškio r. ir Pakruojo r.) (3 pav.). 2022 m. Šiaulių apskrityje didžiausias sergamumas tuberkulioze buvo Radviliškio rajono savivaldybėje (52,2 atv. 100 000 gyv.), o mažiausias – Akmenės rajono savivaldybėje (15,6 atv. 100 000 gyv.).

Atkreiptinas dėmesys, kad 2022 m. Šiaulių rajone registruoti 2 nauji sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze atvejai.

2 prioritentinė problema. Traumos dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje

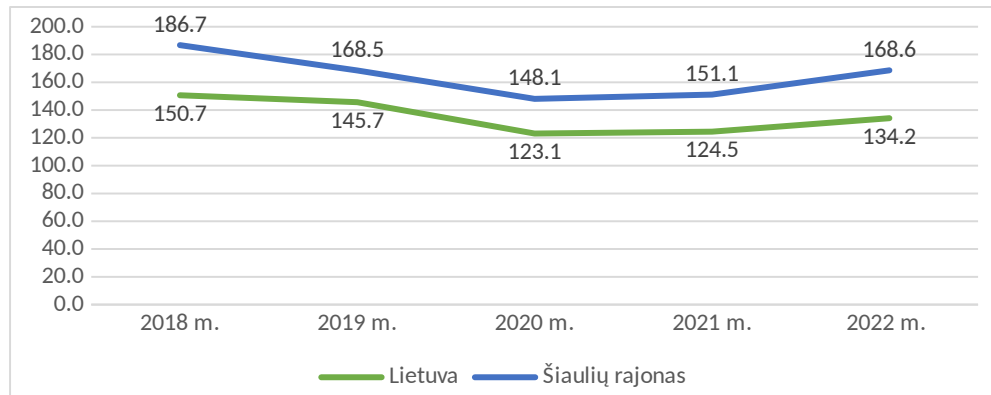
Pagyvenę žmonės yra tarp pažeidžiamiausių visuomenės grupių, tad jų sveikatos ir saugos klausimams turi būti skiriamas didesnis dėmesys. Mokslininkų nuomone, prognozuojama, kad iki 2050-ųjų metų gimstamumas Europoje didės nežymiai, vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ilgės, tad senyvo amžiaus žmonių neišvengiamai daugės. Svarbu užtikrinti pagyvenusių žmonių sveikatą ir sveikesnę senatvę.

Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv. – tai per metus stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose užregistruotų susižalojimų dėl nukritimų (TLK- 10-AM W00-W19) atvejų skaičius tarp 65 metų ir vyresnio amžiaus gyventojų, tenkantis 10 000 gyventojų.

2022 m. Lietuvoje 7 598 65+ m. amžiaus žmonės susižalojo nukritus. Šiaulių rajono savivaldybėje 2022 m. nukritus susižalojo 136 65+ m. amžiaus žmonės.

Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis 1,26 karto viršijo Lietuvos vidurkį (atitinkamai Lietuvoje – 134,2 atv. 10 000 gyventojų 65+ m.; Šiaulių rajone – 168,6 atv. 10 000 gyventojų 65+ m.). Šiaulių rajono savivaldybė patenka tarp savivaldybių, turinčių prasčiausią rodiklį Lietuvoje, pagal susižalojimus dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje (4 pav.).

Daugiausiai susižalojimų dėl nukritimų 65+ metų amžiaus grupėje buvo 2018 m., mažiausiai 2020 m. Nuo 2020 m. tiek Lietuvoje, tiek Šiaulių rajono savivaldybėje matomas susižalojimų dėl nukritimų 65+ metų amžiaus grupėje rodiklio didėjimas.

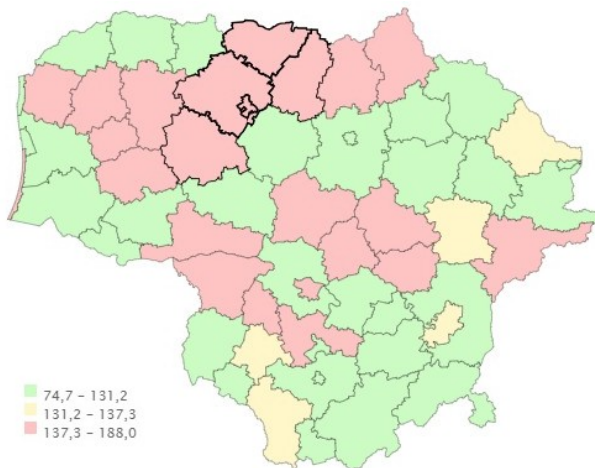

4 pav. Susižalojimų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje tendencijos Šiaulių rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2018 – 2022 m. (10 000 gyv.), šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Šiaulių rajone 2022 m. daugiau traumų dėl nukritimų 65+ metų amžiaus grupėje patyrė moterys (95 abs. sk.) nei vyrai (41 abs. sk.). Pagrindinės veiklos, kurių metu įvyko traumos dėl nukritimų: nepatikslinkta laisvalaikio veikla (112 abs. sk.) ir darbas (24 abs. sk.). Daugiausiai traumų dėl nukritimų buvo patirta namuose ir / arba nuolatinės globos institucijose (99 abs. sk.). Pagrindiniai susižalojimai dėl nukritimų: šlaunikaulio lūžis (46 abs. sk.), dilbio lūžis (22 abs. sk.), blauzdos, įskaitant čiurną, lūžis (12 abs. sk.), juosmeninės stuburo dalies ir dubens lūžis (12 abs. sk.) ir kaklo, šonkaulių, krūtinkaulio, krūtininės stuburo dalies lūžis (6 abs. sk.).

Traumų dėl nukritimų 65+ m. amžiaus grupėje problema aktuali ir kituose Šiaulių apskrities rajonuose (Šiaulių mieste, Kelmės, Joniškio ir Pakruojo rajonuose) (5 pav.).

2022 m. Šiaulių apskrityje daugiausiai susižalojimų dėl nukritimo 65+ metų amžiaus grupėje buvo užfiksuota Šiaulių miesto savivaldybėje (188,0 atv. 10 000 gyv.), o mažiausiai – Radviliškio rajono savivaldybėje (89,5 atv. 10 000 gyv.).

Savivaldybė	Absolūtus sk.	Reikšmė
Šiaulių m. sav.	399	188,0
Šiaulių r. sav.	136	168,6
Kelmės r. sav.	83	139,4
Joniškio r. sav.	72	151,7
Pakruojo r. sav.	62	152,2

5 pav. Susižalojimų dėl nukritimo (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje kartograma 2022 m. (10 000 gyv.), šaltinis – Higienos instituto Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

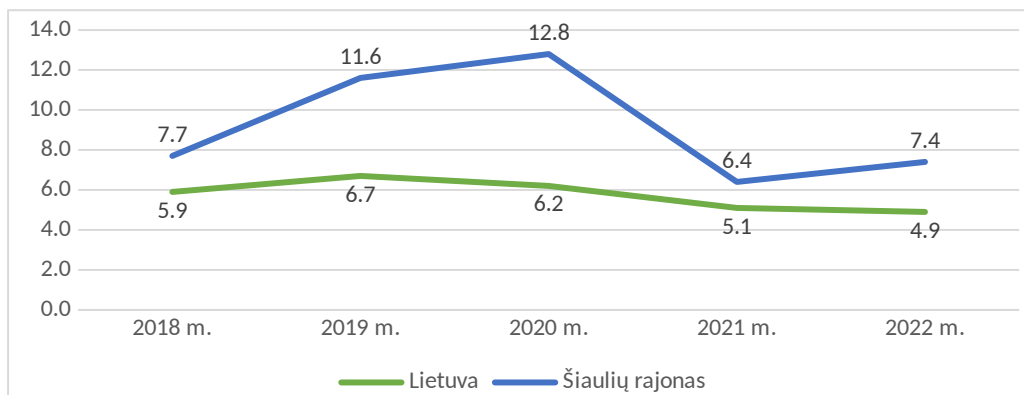
3 prioritėtinė problema. Traumos dėl transporto įvykių

Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 10 000 gyv. – tai per metus stacionarinėse sveikatos priežiūros įstaigose užregistruotų traumų dėl transporto įvykių (TLK- 10-AM V00-V99) atvejų skaičius, tenkantis 10 000 gyventojų.

Nors Lietuvoje ir skiriamas nemažas dėmesys avaringumui keliuose mažinti, 2022 m. stacionare užregistruoti 1392 ligoniai, patyrę traumą kelyje, tai yra 27 traumomis mažiau nei 2021 m. Žuvusiųjų dėl traumų keliuose 2022 m. (žuvo 169 asmenų) buvo šiek tiek mažiau nei 2021 m. (žuvo 184 asmenų).

Daugiausiai transporto įvykiuose patirtų traumų (V00–V99) 2022 m. užregistruota didžiųjų šalies savivaldybių gyventojams (Vilniaus m. sav. – 255 gyventojai patyrė traumas transporto įvykiuose, Kauno m. sav. – 116, Klaipėdos m. sav. – 79, Šiaulių m. sav. – 74). Tai lėmė didesni ir intensyvesni transporto priemonių srautai didžiuosiuose šalies miestuose.

Šiaulių rajonas penkerius metus iš eilės patenka į raudonąją zoną dėl didelio traumų dėl transporto įvykių skaičiaus, kuris viršija Lietuvos vidurkį (6 pav.). 2022 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis yra 7,4 atvejų 10 000 gyv., šis rodiklis 1,51 karto didesnis už Lietuvos vidurkį (4,9 atv. 10 000 gyv.).

6 pav. Transporto įvykiuose patirtos traumos (V00-V99) Šiaulių rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2018–2022 m. (10 000 gyv.), šaltinis - Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

2022 m. pastebima, kad traumų, patirtų transporto įvykiuose, Šiaulių rajono savivaldybėje padaugėjo apie 13 proc., lyginant su 2021 m. (6,4 atv. 10 000 gyv.). Lyginant su 2020 m., transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius sumažėjo apie 43 proc. (2020 m. – 12,8 atv. 10 000 gyv.). Mažiausias traumų, patirtų transporto įvykiuose, skaičius per paskutinius penkerius metus Šiaulių rajono savivaldybėje buvo 2021 m. (6,4 atv. 10 000 gyv.).

2022 m. traumas, patirtas transporto įvykiuose, Šiaulių rajone stacionare gydėsi 30 asmenų (11 moterų ir 19 vyrų). Daugiausiai transporto įvykiuose traumų patyrė 0–17 m. amžiaus vaikai (12 abs. sk.). Toliau pagal amžiaus grupes transporto įvykiuose patirtos traumos išsiskirsto taip: 18–44 m. – 9 abs. sk., 45–64 m. – 8 abs. sk., 65 m. – 1 abs. sk.

Pagrindinės aplinkybės, kurių metų įvyko traumas: 13 asmenų patyrė traumas transporto įvykiuose važiuodami dviračiu (pedaline transporto priemone), 4 asmenys važiuodami lengvoju automobiliu, 3 asmenys važiuodami motociklu, sužeisti 2 pėstieji bei 1 asmuo, važiuojantis pikapu, dengtu sunkvežimiu ar sunkiasvore krovine transporto priemone, 14 asmenų sužeisti per kitus antžeminius transporto įvykius.

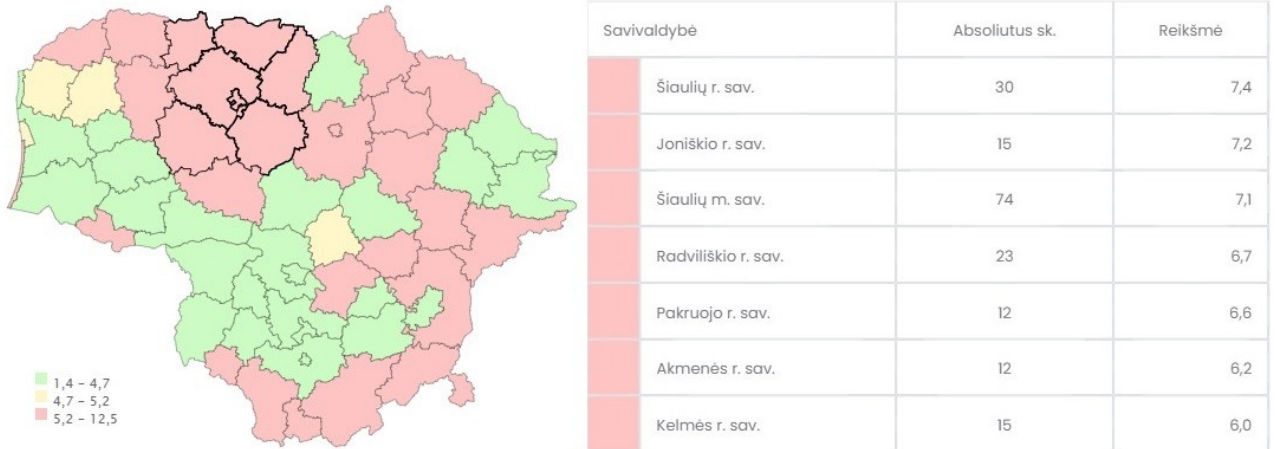
Pagrindiniai susižalojimai, kurie buvo patirti per transporto įvykius: pečių lanko ir rankos sužalojimai ir lūžiai (13 abs. sk.), galvos sužalojimai – intrakranijinis sužalojimas (9 abs. sk.), pilvo,

juosmens, stuburo juosmeninės dalies ir dubens sužalojimai ir lūžiai (3 abs. sk.), klubų ir kojų lūžiai (3 abs sk.), kaklo ir krūtinės ląstos sužalojimai ir lūžiai (2 abs. sk.).

Traumų dėl transporto įvykių problema aktuali ir visose Šiaulių apskrities savivaldybėse (7 pav.).

2022 m. Šiaulių apskrityje didžiausias transporto įvykiuose patirtų traumų rodiklis buvo Šiaulių rajono savivaldybėje (7,4 atv. 10 000 gyv.), o mažiausias – Kelmės rajono savivaldybėje (6,0 atv. 10 000 gyv.).

7 pav. Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) kartograma 2022 m. (10 000 gyv.), šaltinis – Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

APIBENDRINIMAS

- Atlikus Šiaulių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos analizę, nustatyta, jog Šiaulių rajono savivaldybėje gyventojų skaičius mažėja, 2022 m. gyveno 40 775 žmonės, t. y. 142 gyventojais mažiau nei 2021 m. Šiaulių rajone vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė sutrumpėjo daugiau nei 1,8 metais – nuo 77,3 metų (2021 m.) iki 75,5 metų (2022 m.). Bendrasis gimstamumo rodiklis išliko žemas ir 2022 m., 1000 gyventojų teko 7,2 gimusiųjų. Esant mažam gimstamumui stebima gyventojų senėjimo tendencija. 2022 m. pradžioje šimtui vaikų (0–14 metų amžiaus) teko 136 pagyvenę (65 metų ir vyresnio amžiaus) asmenys. Darbingo amžiaus (16–65 m.) gyventojų skaičius metų pradžioje sudarė 63,2 proc. visų rajono gyventojų.
- Šiaulių rajono savivaldybės analizuotų rodiklių reikšmės, lyginant su Lietuvos vidurkio rodikliais, pasiskirsto taip: 11 rodiklių pateko į geriausių rodiklių grupę (žalia spalva), 33 rodikliai – pateko į vidutinių kvintilių grupę (geltonoji zona) ir 6 rodikliai pateko į prasčiausių kvintilių grupę (raudona spalva). Iš pastarosios grupės buvo išrinktos 3 prioritetinės Šiaulių rajono savivaldybėje sritys išsamesnei analizei: Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.; Traumų dėl nukritimų (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje skaičius 10 000 gyv.; Traumų dėl transporto įvykių (V00-V99) skaičius 10 000 gyv..
- Šiaulių rajono savivaldybės sergamumo tuberkulioze rodiklis yra vienas iš prasčiausių Lietuvoje. 2022 m. naujų susirgimų tuberkulioze atvejų skaičius buvo didžiausias per penkerius metus. 2022 m. Šiaulių rajono savivaldybėje užfiksuota 15 naujų tuberkuliozės atvejų.
- Šiaulių rajono savivaldybė penkerius metus iš eilės patenka tarp savivaldybių, turinčių prasčiausią rodiklį Lietuvoje, pagal susižalojimus dėl nukritimų 65+ amžiaus grupėje. 2022 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis 1,26 karto viršijo Lietuvos vidurkį. Nuo 2020 m. Šiaulių rajono savivaldybėje matomas susižalojimų dėl nukritimų 65+ metų amžiaus grupėje rodiklio didėjimas. Šiaulių rajono savivaldybėje 2022 m. nukritus susižalojo 136 65+ m. amžiaus žmonės (95 moterys ir 41 vyras). Daugiausiai traumų nukritus buvo patirta namuose ir (ar) nuolatinės globos institucijose.
- Šiaulių rajonas penkerius metus iš eilės patenka į raudonąją zoną dėl didelio traumų transporto įvykiuose skaičiaus. 2022 m. Šiaulių rajono savivaldybės rodiklis 1,51 karto didesnis už Lietuvos vidurkį. 2022 m. traumas, patirtas transporto įvykiuose, Šiaulių rajone stacionare gydėsi 30 asmenų (11 moterų ir 19 vyrų). Daugiausiai transporto įvykiuose traumų patyrė 0–17 m. amžiaus vaikai. Dažniausia traumų transporto įvykiuose aplinkybė – važiavimas dviračiu.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant sumažinti sergamumą tuberkulioze rekomenduojama:

- priimti politinius sprendimus skirstant finansavimą kintančios infekcinių ir neinfekcinių ligų situacijos suvaldymui;
- vykdyti akcijas bendruomenėse infekcinių ir neinfekcinių ligų prevencijai;
- organizuoti susitikimus bendruomenėms su atitinkamų sričių profesionalais, siekiant didinti gyventojų sveikatos raštingumą;
- didinti tuberkuliozės diagnostikos ir gydymo efektyvumą, siekiant mažinti sergamumą tuberkulioze;
- aktyviau organizuoti ir atlikti profilaktinius patikrinimus dėl tuberkuliozės asmens sveikatos priežiūros įstaigose, ypač didelę riziką susirgti turintiems asmenims bei darbingo amžiaus nedirbantiems asmenims;
- konsultuoti asmenis, kurių šeimos nariai serga tuberkulioze;
- raginti gyventojus reguliariai tikrintis profilaktiškai ir dalyvauti valstybės finansuojamuose prevencinėse programose, siekiant padidinti ankstyvą ligų diagnostiką.

2. Siekiant sumažinti traumų dėl nukritimo 65+ m. amžiaus grupėje skaičių rekomenduojama:

- gerinti ir užtikrinti nuolatinę viešųjų erdvių, pėsčiųjų takų priežiūrą šaltuoju laikotarpiu (valyti, barstyti šaligatvius, laiptus ir kitus paviršius bei kitas viešąsias erdves);
- užtikrinti gatvių apšvietimą tamsiu paros metu, prie laiptų įrengti turėklus;
- organizuoti ir vykdyti mokymus, skleisti informaciją pagyvenusiems asmenims bei jų artimiesiems apie gyvenamosios aplinkos pritaikymą griuvimų prevencijai;
- vykdyti fizinio aktyvumo veiklas ir skatinti vyresnio amžiaus gyventojus į jas įsitraukti, siekiant pagerinti jų koordinaciją ir pusiausvyrą;
- didinti gyventojų informuotumą apie sveiką gyvenimą: visavertę mitybą, pakankamą fizinį aktyvumą ir neigiamą žalingų įpročių poveikį sveikatai;
- skatinti ASPĮ dirbančius sveikatos priežiūros specialistus (šeimos gydytojus, bendruomenės slaugytojus, šių įstaigų vadovus) identifikuoti 65 m. ir vyresnio amžiaus asmenis, kurių fizinis aktyvumas yra nepakankamas ir / arba turinčių kitų lėtinių neinfekcinių ligų rizikos veiksnių, nukreipti juos dalyvauti fizinio aktyvumo užsiėmimuose, taikant motyvavimo priemones;
- skatinti gyventojus dalyvauti kitose vykdomose prevencinėse programose ir reguliariai tikrintis sveikatą.

3. Siekiant sumažinti avaringumą ir traumų transporto įvykiuose skaičių:

- prie mokyklų, vaikų žaidimų aikštelių ties nereguliuojamomis pėsčiųjų perėjomis įrengti iškiliasias greičio mažinimo priemones (plato);
  - inicijuoti ir organizuoti ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigose kelių eismo taisyklių mokymą;
  - bendradarbiauti su Šiaulių rajono policijos komisariatu, organizuojant įvairias prevencinės saugaus eismo akcijas;
  - vykdyti pirmosios pagalbos mokymus visuomenei ir teikti informaciją apie pirmosios pagalbos teikimą;
  - organizuoti ir vykdyti viešo ir neviešo pobūdžio prevencinės kontrolės priemones, siekiant išaiškinti grubius kelių eismo taisyklių pažeidimus;
  - užtikrinti gatvių, šaligatvių ir perėjų apšvietimą bei priežiūrą.
-